

Korte Brochure
over de internationale taal
Esperanto

Korte Brochure

over de internationale taal

Esperanto

vertaald uit het Esperanto door
Jac. M. Vaz Dias

Esperanto Nederland
Herdenkingsuitgave 1896-1996

*Herdenkingsuitgave
van de eerste Nederlandstalige informatie-brochure
over het Esperanto,
100 jaar geleden verschenen:
Uppsala 1896, Upsala Nya Tidnings A.-B. tr.*

100 JAAR ESPERANTO IN NEDERLAND

De internationale taal Esperanto begon zijn loopbaan ergens in het tsaristische Rusland van 1887: in Warschau om precies te zijn. De auteur van het allereerste Esperanto-boekje, de Pools-joodse oogarts Lejzer Ludwig Zamenhof (1859-1917), die zich bescheiden slechts initiatiefnemer wilde noemen, heeft jarenlang met de censuur moeten worstelen en met het onbegrip en ongeloof van veel tijdgenoten. En toch groeide er al gauw een soort beweging rond de nieuwe taal. Sinds 1888 — het is bijna onvoorstelbaar, maar waar — verschenen er literaire vertalingen en originele poëzie in de jonge taal. Daar tekenden een paar echte virtuozen voor. De grootste onder die eerste generatie is wel Antoni Grabowski. Feitelijk kun je het gerust een klein wonder noemen, hoe het Esperanto binnen één generatie van een betrekkelijk simpel schema kon veranderen in een volledig bruikbare, werkelijk sprankelende taal: in 1887, nog geen vijf bladzijden tekst, een paar honderd woordstammen en 16 grammaticale basisregels en in 1905 al het eerste grote internationale Esperanto-congres! Dat wonder is een wonder van poëzie. Maar er moest ook hard en vaak verbeterd aan gewerkt worden. De vooroordelen waren zeer groot, extra groot door het (toen recente) fiasco van Volapük, de eerste serieuze poging om tot een neutrale internationale taal te komen. Volapük strandde op zijn te strakke structuren. Het Esperanto was elastischer, leek daarin veel meer op “gewone” talen, misschien wel het meeste op het Engels: weinig verbuigingen en vervoegingen, een soepele woordenschat, die makkelijk uit te breiden zou zijn, geen koudwatervrees voor woorden van verschillende herkomst. Enzovoort. Die formule bleek te werken. Maar een taal groeit niet van woorden alleen, zelfs niet van poëzie alleen. Mensen schaarden zich erachter, mensen vol enthousiasme voor een betere wereld, een wereld waar respect voor elkaars taal en cultuur wezenlijk zou zijn. Twee wereldoorlogen zijn er niet in geslaagd dit enthousiasme te doden. Ook al zijn vele esperantisten omgekomen, ook in de kampen van

Hitler. Evenals in die van Stalin, en tijdens de Culturele Revolutie in China. Want een eenvoudige taal, die elke mens zich eigen kan maken, om daarmee zonder enige discriminatie te communiceren met mensen in heel de wereld: dat kan een totalitaire dictatuur niet tolereren. Dat is helaas overduidelijk gebleken. Maar steeds waren er nieuwe mensen om de fakkel aan door te geven.

De Esperanto-beweging in Nederland laat men doorgaans beginnen in 1901, toen Dreves Uitterdijk zijn eerste leerboek publiceerde. In het volgende jaar verschenen de eerste nummers van een eigen blad: *La Holanda Pioniro*. Spoedig ontstonden her en der plaatselijke Esperanto-clubs: 1903 Utrecht, 1905 Amsterdam, 1906 Rotterdam en Den Haag, enz. En toch was hij niet de eerste Nederlandstalige pionier van de internationale taal. Reeds in 1896 verscheen in Uppsala (Zweden) een klein boekje, dat we hierbij heruitgeven. In 1895 had Zamenhof een nieuwe Russische propaganda-brochure geschreven, waarvan in snelle opeenvolging bewerkingen verschenen in het Frans, Pools, Duits, Zweeds, Portugees, Nederlands en Engels. Als je ze naast elkaar legt, zie je dat het geen letterlijke vertalingen zijn, dat ze soms andere autoriteiten citeren om aan te tonen hoe bruikbaar de nieuwe taal wel is, en een enkele maal zelfs andere grammaticale voorbeelden geven. Maar ze vormen wel duidelijk één geheel: na acht jaar op bescheiden schaal in gebruik geweest te zijn, moest het Esperanto a.h.w. een breed offensief openen om een goed deel van Europa te bereiken. De Nederlandse uitgave werd verzorgd door Jac. M. Vaz Dias. Meer weten wij niet van deze pioniersfiguur. Wellicht iemand van Portugees-joodse komaf? De naam is op zich niet onbekend; van de persoon zelf ontbreekt ons tot dusver elk spoor. Geboorte- en overlijdensdata, beroep, levensloop — allemaal onbekend. Ik stel voor om deze heruitgave via collega Vaz Dias op te dragen aan al die "naamloze" onbekenden, die samen het ideaal levend gehouden hebben.

DRS. GERRIT BERVELING
classicus & theoloog
Vice-Voorzitter van de Akademió de Esperanto

Korte Brochure

over de internationale taal

Esperanto

vertaald uit het Esperanto.

Indien gij voor eenig doel, het zij in handelszaken of wetenschappen, voor informatie of op het gebied van Journalistiek, voor verzamelingen of eenvoudig tot het voeren van correspondentie met lieden van verschillende nationaliteit u wenscht te onderhouden, kunt gij dit op de gemakkelijkste wijze doen door middel van het "Esperanto" terwijl gij uw naam en uw adres laat opnemen in het adresboek voor "Esperantisten" dat elk jaar uitgegeven wordt.

Dit wordt, zooals gij in de volgende regelen zult zien, zonder eenige moeite, zonder voorafgaande aanleering der nieuwe taal, zonder eenige kosten van aanzoek, zonder eenige verplichting uwerzijds verkregen, terwijl het u volgende nut oplevert.

Ten 1^e. Het geeft u groote gemakelijkheid, door de geheele wereld voor u te openen, door de moeilijkheden die het verschil in talen oplevert voor u weg te nemen en u in kennis te brengen met menschen in alle landen, die u verstaan en bereid zijn tot wederkeurig dienstbetoon. Ja zelfs, indien gij zelve met niemand wilt correspondeeren, geeft gij toch aan anderen de gelegenheid zich tot u te wenden met mededeelingen van allerlei aard, waaronder zonder twijfel zeer vele belangrijke en voor u nuttige zullen zijn.

Ten 2^e. Door u aan te sluiten bij het aantal der

Esperantisten helpt gij zonder eenige moeite, zorg of ongelegenheid van uw kant mede, aan de langzaam maar zeker voortgaande verwezentlijking van datgene waarop de wetenschap reeds zoolang peinst: "een neutrale algemeene taal onder alle menschen".

Het "Esperanto" bedoelt volstrekt niets anders dan een internationale verbinding, om de moeielijkheden tusschen de verschillende volken, die toch allen één gemeenschappelijke menschelijke familie vormen, op te heffen, volken die veelal vijandig tegenover elkaar staan omdat zij elkander niet kunnen verstaan en tengevolge daarvan elkander vreemd zijn.

De "Esperanto" taal is zoo saamgesteld, dat men om ze te gebruiken (namelijk: om er in te schrijven en het daarin geschrevene te kunnen verstaan) ze niet behoeft aan te leeren.

Als gij b. v. een brief in het "Esperanto" ontvangt, kunt gij, zonder de minste voorafgaande kennis van die taal, met behulp van een woordenlijst, die, ondanks zijn zeer geringen omvang (daarover later) een volledige sleutel bevat voor *al* wat in het "Esperanto" geschreven is, uw brief geheel ontcijferen, gemakkelijk en zonder voorafgaande kennis van de spraakkunst.

De geheele spraakkunst toch is uitgedrukt door middel van onveranderlijke woorden die men in de woordenlijst even als alle andere woorden vindt.

Op welke wijze dat bereikt kon worden zullen wij hier niet uitvoerig bespreken; dat alles is beschreven in de werkjes die handelen over de beginselen der "Esperanto" taal. Genoeg zij het te verzekeren, dat het op zeer eenvoudige en natuurlijke wijze is geschied, en te herhalen wat wij zooeven zeiden, dat men met de hulp der woordenlijst, elk in die taal geschreven stuk zeer gemakkelijk kan ontcijferen en verstaan.

Neemt men eene, zelfs zeer eenvoudige phrase in eene der andere talen, en wil men beproeven die door middel van een woordenboek te vertalen, dan zal men terstond de overtuiging erlangen, dat, als men niet vooraf de uitgebreide en moeielijke spraakkunst van die taal ge-

leerd heeft, men bijna geen woord in het woordenboek zal vinden, of, als men het bij toeval vindt, men toch niet zal weten welke vorm daarvan in de bedoelde phrase voorkomt. In het "Esperanto" — zooals men in de volgende voorbeelden zal zien — zal men alles zonder eenige voorafgaande kennis begrijpen. Het is natuurlijk dat de ontcijfering van het eerste stuk u eenige, hoewel geringe moeielijkheid zal opleveren, maar het tweede stuk dat gij onderneemt te ontcijferen zal u dadelijk veel gemakkelijker vallen, en, als gij eenige brieven ontcijferd zult hebben, zult gij ontwaren dat gij zonder iets te leeren, de taal reeds zoo goed begrepen hebt, dat gij het woordenboek bijna geheel ter zijde kunt leggen.

Op een zeer verstaanbare en eenvoudige wijze leert gij als het ware spelende een taal, die daarenboven niet hard of onaangenaam klinkt zooals in theorie wellicht zou schijnen, maar een taal zeer buigzaam, welluidend en zeer rijk.

Hoe is dan de "Esperanto" taal zoo spoedig te leeren? Zonder al de redenen voor die gemakkelijke aanleering op te sommen, zullen wij u slechts op de volgende wijzen.

Ten 1^c. De Grammatica die in elke andere taal een zoo langdurige en moeilijke studie vordert bestaat in het "Esperanto" slechts uit 16 zeer korte regels die men in een half uur gemakkelijk aanleert. NB. voor het verstaan van brieven behoeft men zelfs die korte spraakkunst nog niet te leeren.

Ten 2^c. De woordenlijst heeft den kleinst mogelijken omvang, want in het "Esperanto" maakt men van één woord door middel van bepaalde, onveranderlijke voor-en achtervoegsels weder andere woorden. Bij voorbeeld: Het voorvoegsel *mal* geeft aan het woord juist de tegenovergestelde beteekenis (*bona* = goed, *malbona* = slecht.) Bij gevolg als men de woorden *bona* = goed, *mola* = zacht, *varma* = warm, *largâ* = breed, *supre* = op, *ami* = beminnen, *estimi* = achten, enz. enz. kent, kan men zelve de woorden *slecht*, *hard*,

koud, smal, onder, haten, minachten, vormen (n. l. *malbona, malmola* enz.).

Het woordje *in* achter den stam van het woord gevoegd, beteekent altijd het vrouwelijk geslacht, (b. v. (patr) *patro* = vader, *patr'in'o* = moeder). Als men dus de woorden *patro* = vader, *frato* = broeder, *onklo*, = oom, *fianĉo* = bruidegom, *bovo* = os, *koko* = kok enz. kent, behoeft men niets meer te leeren om zelve de woorden: *moeder, zuster, tante, bruid, koe, keukenmeid* enz. te kunnen vormen (n. l. *patrino, fratino, onklino* enz.).

Het woordje *il* achter den stam gevoegd, vormt altijd het werktuig (b. v. (*tranĉ*) *tranĉi* = snijden, *tranĉilo, mes*).

Kent men dus b. v. de woorden: *tranĉi* = snijden, *kombi* = kammen, *tondi* = scheren, *pafi* = schieten, *sonori* = klinken, *plugi* = ploegen enz. dan vormt men daarvan zelve gemakkelijk de woorden: *tranĉilo* = mes, *kombilo* = kam, *tondilo* = scheermes, *pafilo* = geweer, *sonorilo* = schel, *plugilo* = ploeg enz.

(Van dergelijke voor-en achtervoegsels die de "Esperanto" woordenlijst zeer kort maken, zijn er vele buiten de hierboven genoemde.)

Ten 3^c. Alle wortelwoorden, die in de "Esperanto" taal voorkomen, zijn zooveel mogelijk in dien vorm aangenomen waarin zij gebruikt worden in de voornaamste Europeesche talen, zoodat voor den beschaafden mensch verreweg de meeste "Esperanto" woorden reeds in hun stam bekend zijn, zonder dat hij ze behoeft aan te leeren.

De "Esperanto" taal is zeer welluidend, buigzaam en rijk, waarvan ieder zich kan overtuigen door slechts één der vele reeds bestaande werken uit de "Esperanto" literatuur te lezen. (Men neme b. v. de vertaling van "Hamlet" in het Esperanto, zie catalogus der werken № 71.)

Niettegestaande den korten tijd van haar bestaan, heeft de "Esperanto" taal reeds vele vrienden en gaat zij snel vooruit. Zij heeft reeds een rijke Litteratuur, en levendige correspondentie wordt daarin onderhouden

door vele menschen van de meest verschillende volken en landen.

Ten slotte merken wij nog op dat de "Esperanto" taal niemands eigendom is, en dat ieder het recht heeft daarover en daarin uit te geven welke werken hij maar wil, zonder daarvoor iemands vergunning te behoeven.

Indien gij door middel van de "Esperanto taal" met menschen van verschillende stam of landaard wenscht te correspondeeren, of als gij terwijl gij zelf niet schrijft, aan anderen de gelegenheid wilt geven zich tot u te wenden met berichten of bekendmakingen van verschillende aard, en waaronder zeker nuttige voor u kunnen zijn, hebt gij niets anders te doen dan uw adres te doen inschrijven in het adresboek der "Esperantisten". Daartoe hebt gij zonder eenige verplichting hoegenaamd op u te nemen en zonder u eenige moeite of opoffering te getroosten slechts het volgende te doen.

Ten 1°. De vragen op het aan deze brochure aangehechte billet te beantwoorden en dat aan den auteur der "Esperanto" taal (adres: Dr. Zamenhof, Grodnow, Rusland) te zenden.

Ten 2°. De eveneens bij deze brochure gevoegde *proeve ter vertaling* uit het "Esperanto" in uwe moedertaal te vertalen en met bovenbedoeld billet aan hetzelfde adres te zenden (als een bewijs dat gij reeds eenige vordering in het vertalen gemaakt hebt).

Ten 3°. Daarbij zent gij f 0,10 in postzegels voor de inschrijving en kosteloze toezending van het blad van het adresboek waarop uw naam voorkomt.

Het adresboek komt eenmal per jaar uit en heeft nog een ander karakter. In den loop van de maand Mei van elk jaar wordt namelijk een naamlijst uitgegeven met de volledige adressen van die "Esperantisten" die van 1 Januari tot 1 December van het voorgaande jaar zijn toegetreden, en ook van die "Esperantisten" die in het afgelopen jaar bericht gegeven hebben van veranderd adres. Bij den naam van elken "Esperantist" wordt ook de naam gedrukt van den persoon die hem met het "Esperanto" bekend maakte.

De "Esperantisten", vormen geen vereeniging en zijn door geen reglementen gebonden. Schrijft gij aan een "Esperantist" dan is hij niet verplicht u te antwoorden, maar zal het zeker doen, als hij de correspondentie met u van belang acht; het zelfde geldt natuurlijk voor u tegenover anderen. Voegt gij bij uw schrijven een postzegel voor antwoord, dan kunt gij er steeds een van uw eigen land voor gebruiken, want elke "Esperantist" heeft steeds gelegenheid vreemde postzegels weder voor die van zijn eigen land in te wisselen. De uitgever van de adreslijsten ruilt namelijk gaarne kosteloos met elken Esperantist de postzegels van zijn eigen land met die van een ander land.

Velen, die de gemakkelijheid van het "Esperanto" tot het voeren van correspondentie, tot het vragen van inlichtingen als anderzins hebben ingezien, hebben, hoewel hun naam niet op de lijst der Esperantisten was ingeschreven, zich toch als zoodanig tot andere Esperantisten gewend, maar zonder gevolg. Immers, de "Esperantist" laat onvoorwaardelijk onbeantwoord, zelfs al is er postzegel voor antwoord bijgevoegd, elken Esperanto brief van iemand, die niet als Esperantist is ingeschreven. Daarom moet men onder elken brief dien men aan een Esperantist schrijft, bij de handteekening schrijven: Esperantisto № (namelijk het nummer waaronder men als "Esperantist" is ingeschreven).

Wenscht gij een correspondentie te beginnen en de toezending van het blad waarin uw naam met nummer afgedrukt wordt niet af te wachten, dan kunt gij van den uitgever van de adreslijst een aantal gedrukte bewijskaartjes ontvangen waaruit blijkt dat, en onder welk nummer gij ingeschreven wordt, en deze kaartjes kunt gij bij uwe brieven voegen. Deze kaartjes worden u kosteloos verstrekt na ontvangst van postzegel voor de toezending. Ook moet elke brief aan den Auteur van het "Esperanto" een postzegel voor antwoord bevatten.

Hun die verlangen dat hun naam en adres in het adresboek ingeschreven zal worden, verzoeken wij het

volgende rapport in te vullen en aan het adres van Dr. Zamenhof te Grodnow, Rusland, te zenden. (Wij verzoeken het zeer duidelijk en goed leesbaar te schrijven)

Opgaven ter vertaling.

Voor het verstaan van den »Esperanto» tekst zonder voorafgaande kennis der taal behoeft men slechts in de woordenlijst op te zoeken elk woord en elk bijgevoegd deel van het woord. Om den beginners het opzoeken der woorden gemakkelijker te maken, zijn alle bijgevoegde deelen van de saamgestelde woorden door streepjes gescheiden; b. v. in het woord *estim'at'a* moet men in de woordenlijst opzoeken: *estim*, *at*, en daarna *a*. Ieder die slechts één brief met streepjes gelezen heeft, heeft bij andere brieven of werken de streepjes niet meer noodig. Het opzoeken van de bijvoegingen vervalt geheel als men de bovengenoemde korte regels geleerd heeft, terwijl ook het opzoeken van den stam voor iemand die een paar moderne talen kent bijna geheel vervalt.

I.

Estim'at'a Sinjor'o!

Mi permes'as al mi far'i al Vi unu propon'o'n, kaj mi esper'as, ke Vi honor'os mi'n per Vi'a afabl'a respond'o. En Aŭgust'o de la nun'a jar'o mi intenc'as far'i vojaĝ'o'n tra Vi'a land'o, por esplor'i, ĉu Vi'a land'o pov'as esti bon'a lok'o de vend'ad'o por la produkt'o'j de mi'a fabrik'o. Sed, krom la lingv'o'j hispan'a kaj Esperant'a, mi kon'as nenian ali'an lingv'o'n. Se Vi posed'as la lingv'o'n Esperant'o tiel bon'e, ke Vi pov'us liber'e parol'ad'i kun mi en tiu ĉi lingv'o, tiam vol'u skrib'i al mi, ĉu Vi vol'os esti mi'a akompan'ant'o en mi'a vojaĝ'o tra la divers'a'j urb'o'j de Vi'a land'o. La vojaĝ'o daŭr'os unu monat'o'n, kaj mi pag'os al Vi por ĉiu tag'o po 25 frank'o'j; ĉiu'j'n el'spez'o'j'n de la vojaĝ'o mi kompren'abl'e pren'os sur mi'n.

Atend'ant'e Vi'a'n baldaŭ'a'n respond'o'n,
mi rest'as kun alt'a estim'o
Vi'a humil'a serv'ant'o

B. D.,
Esperant'ist'o №.....

II.

Estimata Sinjorino!

Jam longe mi volis havi la adreson de ia persono en la urbeto T.* Hieraŭ, serĉante en la "Adresaro de Esperantistoj," mi kun ĝojo trovis Vian adreson, kaj mi rapidas fari uzon el tiu ĉi trovo. Antaŭ 10 jaroj en la urbeto T.* loĝis mia frato, Eduardo M.,* instruisto. Eble Vi konis lin? En tia okazo mi petas kaj petegas Vin, volu skribi al mi, ĉu li ankoraŭ vivas kaj kie li loĝas. Por Via komplezo mi estos al Vi ĉiam danka el la tuta koro kaj mi estos feliĉa, se mi povos iam re'servi al Vi per io. Mi almetas poŝtan markon por respondo.

Kun plena respekto

A. M.,

Esperantisto №.....

III.

Kara Sinjoro!

En la "Adresaro de Esperantistoj" mi trovis Vian adreson kun la rimarko, ke Vi estas ekskolonelo. Mi ankaŭ estas eksoficiro, kaj mi pensas, ke ni povus kun granda intereso korespondadi inter ni pri multaj demandoj. Ĉu Vi deziras korespondadi kun mi?

Mi premas Vian manon.

L. K.,

Esperantisto №.....

Uittreksel uit de Woordenlijst*).

a, beteekent het bijvoege-
lijk naamwoord, b. v. van
den stam *hom* mensch

vormt men *homa* =
menschelijk.
ad, beteekent een voort-

*) Een volledige woordenlijst Esperanto-Fransch-Engelsch-Duitsch-Russisch-Poolsch, kost slechts f 0,50. Zie: lijst der boekwerken № 64.

during derhandeling b. v.
ir = gaan, *ir'ad* = langen
tijd gaan.
afabl, vriendelijk.
akompan, vergezellen.
al, aan (3^e naamval).
ali, ander.
alt, hoog.
ankaũ, ook.
ankoraũ, nog.
ant, uitgang van het tegen-
woordig deelwoord.
antaũ, voor.
ar, beteekent een verzame-
ling b. v. *arb* = boom,
arbar = bosch.
as, is de uitgang van den
tegenwoordigen tijd.
at, vormt het verleden
deelwoord.
atend, wachten.
Aũgust, Augustus.
baldaũ, spoedig.
bon, goed.
çi, dient tot nadere aan-
wijzing, b. v. *tiu* = deze,
tiu-çi = deze hier.
çiam, altijd.
çiu, ieder.
çu, of.
dank, danken.
daũr, duren.
de, van (2^e naamval).
demand, vragen.
dezir, verlangen.
divers, verschillen.
e, uitgang van het bijwoord.
ebl, mogelijk.
eg, geeft een versterking

te kennen; b. v. *varm* =
warm, *varmeg* = heet.
eks, voormalig.
el, uit.
en, in.
esper, hopen.
esplor, onderzoeken.
est, zijn.
estim, achten.
et, beteekent eene verklei-
ning, b. v. *urb* = stad,
urbet, stadje.
fabrik, fabriek.
far, doen, maken.
feliç, gelukkig.
frank, franc (munt).
frat, broeder.
gøj, verheugen.
grand, groot.
hav, hebben.
hierauũ, gister.
hispan, spaansch.
honor. eer.
humil. laag.
ia, iemand.
iam, eenmaal.
in. dient tot vorming van
het vrouwelijk geslacht.
instru, onderwijzen.
intenc, voornemens zijn.
inter, tusschen.
interes, belang stellen.
io, iets.
is, uitgang van den ver-
leden tijd.
ist, beteekent de persoon
die zich met iets bezig-
houdt, b. v. *bot* = laars,
botist = schoenmaker.

j, uitgang van de onbepaalde wijze van het werkwoord.

jam, reeds.

jar, jaar.

kaj, en.

kar, dierbaar.

ke, opdat.

kie, alwaar.

komplez, vriendelijk zijn.

kompren, verstaan.

kon, kennen.

kor, hart.

korespond, correspondeeren.

krom, behalve.

kun, met.

la, (lidwoord) de, het.

land, land.

li, hij (persoonlijk v. n. w.).

liber, vrij.

lingv, taal.

loĝ, wonen.

lok, plaats.

long, lang.

man, hand.

mark, merk.

met, ergens in doen.

mi, ik (pers. v. n. w.).

monat, maand.

mult, veel.

n, uitgang van den 4^{en} naamval.

nenia, geen.

ni, wij.

nun, nu.

o, uitgang van het zelfstandig naamwoord.

oficir, officier.

okaz, gelegenheid.

os, uitgang van den toekomenden tijd.

pag, betalen.

parol, spreken.

pens, denken.

per, door (door middel van).

permes, toestaan.

person, persoon.

pet, verlangen.

plen, vol.

po, voor ieder (bij getallen).

por, voor.

posed, bezitten.

pošt, post.

pov, kunnen.

prem, drukken.

pren, nemen.

pri, over (betreffende).

produkt, voortbrengsel.

propon, voorstellen.

rapid, snel

re, wederom, terug.

respekt, eeren.

respond, antwoorden.

rest, blijven.

rimark, bemerken.

se, indien.

sed, maar.

serĉ, zoeken.

serv, dienen.

sinjor, heer.

skrib, schrijven.

spez, omzet; *el'spez*, uitgaaf.

sur, over, op.

tag, dag.

tia, zoodanige.

tiam, dan.

tiel, zoo.

tiu, deze.

tra, over, door.
trov, vinden.
tut, geheel.
u, uitgang van den gebiedenden wijs.
unu, één.
urb, stad.
us, beteekent den conjunctivus.

uz, gebruiken.
vend, verkoopen.
Vi, gij (enkelv. en meerv. pers. v. n. w.); *vi'a*, uwe.
viv, leven.
vojaĝ, reizen.
vol, willen.

Beoordeelingen over de internationale taal "Esperanto".

L. Tolstoï.

(Tolstoï heeft dit geschreven aan een genootschap dat hem naar zijne meening gevraagd had.)

WelEdele Heeren!

Uw schrijven heb ik ontvangen, en ik wil trachten zoo goed mogelijk aan uw verlangen te voldoen, d. i. u mijne meening te zeggen over het denkbeeld eener algemeene, internationale taal en in hoeverre het Esperanto aan dat denkbeeld beantwoordt.

Dat de menschheid in verstand en liefde moet worden: ééne kudde onder één herder, en dat het daartoe in de eerste plaats noodig is, dat de menschen elkander verstaan, is boven allen twijfel verheven. Zullen echter de menschen elkander verstaan, dan is daartoe noodig: of dat alle talen tot ééne taal smelten (iets wat, zoo het al mogelijk is eerst na zeer langen tijd zou kunnen geschieden); of dat de kennis van de verschillende talen zoo algemeen is, dat niet alleen de werken, in welke taal ook geschreven, in elke andere taal kunnen worden overgezet, maar ook, dat het ieder mensch, tot welk volk hij ook behoore, mogelijk zij met iemand van elk ander volk in gemeenschap te treden; of dat er uit alle talen ééne

werd gekozen, waarvan de studie voor alle volken verplichtend was; of eindelijk dat, gelijk de Volapükisten zich voorstellen, de verschillende volken eene internationale taal beoefenen, tot dat doel opzettelijk in het leven geroepen. Dit laatste willen ook de Esperantisten en komt mij ook het verstandigst en eenvoudigst voor.

Hiermede heb ik de eerste vraag beantwoord. De tweede: in hoeverre het Esperanto voldoet aan de eischen van eene wereldtaal, kan ik, als hiertoe onbevoegd rechter, niet met beslistheid beantwoorden. Slechts dit weet ik, dat het Volapük mij zeer samengesteld voorkomt, terwijl het Esperanto mij daarentegen zeer gemakkelijk schijnt, wat ieder Europeaan mij zal moeten toegeven. (Als wereldtaal in de ware beteekenis van het woord, d. i. eene, die ook Chineezen, de Afrikaansche volken, enz., in haren kring opneemt, zou men eene andere taal noodig hebben — maar voor Europeanen is het Esperanto bijzonder gemakkelijk.) Toen ik, zes jaar geleden, eene grammatica, een woordenboek en eenige opstellen in het Esperanto ontving, was ik na een paar uren studie in staat, zoo niet tot het schrijven, dan toch tot het lezen van die taal. In elk geval wordt de moeite, aan het kennis maken met deze taal verbonden, ruimschoots opgewogen door het zeer groote voordeel dat zij de volkeren van Europa en Amerika, dus de Christenvolken, tot elkander brengt, zoodat men eigenlijk moeielijk kan nalaten de proef te wagen.

Mijns inziens is de studie van eene taal, die het grootst mogelijk getal menschen tot elkaar brengt, een christelijk werk bij uitnemendheid. Ik heb dikwijls gezien hoe menschen vijandig tegenover elkander stonden enkel door de mechanische belemmering elkander te verstaan. En derhalve is de studie van het Esperanto en de verspreiding van die taal een christelijke arbeid, geschikt tot uitbreiding van het Koninkrijk Gods op aarde. En die uitbreiding is de hoofd-, ja de eenige bestemming van het menschelijk leven.

L. Tolstoï.

Professor F. Max Müller.

De redactie van de "Posrednik" wendde zich tot den grootsten der tegenwoordige taalgeleerden, met het verzoek, zijn oordeel te willen zeggen over de Internationale taal "Esperanto", en ontving van dien geleerde het volgende antwoord.

Geachte Heeren!

Ik heb dikwijls gelegenheid gehad mijne meening te zeggen over de waarde der verschillende plannen tot het daarstellen van een wereldtaal. Deze plannen hadden allen hunne goede en kwade zijde, maar ik moet bepaald aan de "Esperanto" taal de eerste en hoogste plaats onder alle deze toekennen.

Uw toegenegen
F. Max Müller.

(Hierbij zij opgemerkt dat behalve het "Esperanto", het eenige plan dat tot eenige rijpheid gekomen is, het Volapük is; alle andere in verschillende tijden openbaar gemaakt, zijn nooit verder dan tot Theoretische projekten gekomen.)

Henry Phillips.

Waarschijnlijk weten vele lezers dat tegen het einde van het jaar 1887 de Amerik. Phil. Soc. een bijzondere commissie benoemde tot grondig onderzoek en beantwoording der vraag, of een internationale taal noodzakelijk is, of zij mogelijk is, en welke het zijn moest. De commissie was van oordeel dat het Volapük (dat toen naam maakte, tegenwoordig evenwel geheel op den achtergrond gedrongen is) voor wereldtaal geheel onbruikbaar was. De commissie, die nog niets van het Esperanto wist, daar het ontwerp daarvan eerst in het einde van 1887 bekend gemaakt werd, kwam theoretisch tot dezelfde besluiten als in de "Esperanto" taal tot werkelijkheid gebracht zijn.

Toen de commissie aan het einde van haar werkzaamheden genaderd was, ontving zij de eerste kleine

brochure over het Esperanto. Reeds toen beijverde zij zich, nog in een aanhangsel bij haar officieel bericht, haar volle goedkeuring aan het Esperanto te hechten, en van den Secretaris van genoemde Amerikaansche Philosophische Sociëteit, den geleerden heer Henry Phillips, ontving de "Posrednik" den volgenden brief:

Geachte Heeren!

Het zal mij een groot genoegen zijn mede te werken tot de algemeene verbreiding van de door Dr. Zamenhof saamgestelde wereldtaal Esperanto. Ik zie daarin een eer voor zijn land, dat reeds vele groote mannen telt, een eer voor de 19e eeuw. Met hoogachting

Henry Phillips.

Professor F. Robin,
Hoofdredacteur van "la Liberté Economique".

Parijs 25 September 1895.

Geachte Heer!

Ik beoefen thans de wereldtaal Esperanto.

Het bekrompen patriotisme der volken zal altijd de verheffing van een der bestaande talen tot wereldtaal tegenwerken, maar een kunsttaal — de eenvoudigste — zal internationaal worden, en dat is: Esperanto.

Professor Robin fils.

Uit de praktijk.

Aan sceptici kan ik mededeelen dat ik door middel van de Esperanto taal met personen uit 17 verschillende landen correspondeer, waaronder Franschen, Duitschers, Engelschen, Zweden, Noren, Italianen, Spanjaarden, Portugeezen, Amerikanen, Afrikanen enz. terwijl ik mij met geen van deze in hun moedentaal of in de mijne (Russisch) zou kunnen onderhouden.

*Doctor J. Ostrovski,
Jalta (Rusland).*

* * *

In den zomer van het jaar 1895 ondernamen wij een reis door Rusland. Hoewel wij de taal van dit land niet kenden, volbrachten wij deze met behulp van de Esperanto taal niet alleen zeer gemakkelijk, maar wij kunnen gerust zeggen, dat de 5 weken die onze reis duurde altijd de aangenaamste herinneringen bij ons zullen achterlaten. Overal ontmoetten wij esperantisten en onderhielden ons met hen in het Esperanto zoo gemakkelijk en vrij mogelijk, terwijl wij geen taal kenden die zij, noch zij eene die wij machtig waren. De aangenaamste uren brachten wij met hen door. In de steden welke wij doorreisden, maakten de esperantisten ons met de bezienswaardigheden en omstreken bekend, met het plaatselijk verkeer, met de volksgewoonten en met de industrie. Wij zoowel als onze gastheeren gevoelden ons op den neutralen bodem der wereldtaal, den geheelen tijd onzer reis in een gelukkige en opgewekte stemming, en nooit gevoelden wij ons zoozeer als leden eener zelfde groote familie als in die 5 weken.

V. Langlet en E. Etzel,
Syslomagatan 8, Upsala (Zweden).

* * *

Uit een brief van den Heer E. d'Eyssautier (te Parijs, Rue de Grenelle 123) aan den Heer R. Lemaire (te Epernay, Place Lasson 7):

... Een jongmensch komt tot mij. Het is een jonge Rus die naar Parijs kwam en geen woord Fransch kende. Ik ken geen woord Russisch. Hij spreekt mij onmiddelijk in het Esperanto aan en zonder eenige moeielijkheid onderhielden wij ons een goed uur in die taal met elkander.

Wij merkten niet het geringste verschil in de uitspraak, en toch hadden wij die taal ieder voor zich, slechts met behulp van een klein leerboekje, honderde mijlen van elkander verwijderd, geleerd.

Wage het nu nog iemand afkeurend over het Esperanto te spreken.

de Uwe
E. d'Eyssautier.

* * *

Uittreksel uit een brief van Josef Wasniewski, Warschau Str. Chmielna 68:

... Daarom geloof ik dat geen verstandig mensch meer vijandig tegenover de invoering der wereldtaal kan staan; reeds daarom niet, omdat ze gemakkelijk is, nut en voordeel aanbrengt en de volken aan elkander verbindt ...

... geen vreemde taal kan men zoo snel en zoo volkomen leeren als de "Esperanto taal". Heeft men voor het aanleeren van een andere taal jaren noodig, voor deze slechts enkele dagen.

* * *

De uitgebreide correspondentie die ik heb met personen uit verschillende landen o. a. Rusland, Polen, Hongarije, Zweden, Noorwegen, (ook uit Amerika) en dat wel gedurende den betrekkelijk korten tijd dat ik de "Esperanto" taal beoefen, heeft mij het groote nut van deze wereldtaal doen inzien.

Zoo heb ik onder anderen gezien hoe groote belangstelling men toont in enze (Nederlandsche) inrichtingen van onderwijs, en heb ik reeds meermalen inlichtingen moeten geven omtrent de inrichting van onze scholen.

Zoo heb ik o. a. met het grootste genoegen vernomen met hoe groote waardeering men spreekt over onze Nederlandsche vrouwen die zich aan bet onderwijs wijden en dat wel van geen mindere dan de belaa te vroeg overledene Russische Dame, die den graad van Doctor in de Wiskunde verwierf, Mevrouw Kovalevskaja.

Zoo ben ik, (o. a.) op verzoek van een met mij bevrienden Esperantist, een Med. Dr. in een badplaats aande Zwarte zee, alwaar een Nederlandsch fabriekaatslechts bij name bekend was, de tusschenpersoon geweest om den fabriekant met genoemden Doktor in handelsrelatie te brengen.

Zoo heb ik verschillende, laatst uitgekomen werkjes van Leo Tolstoy in het oorspronkelijke ter geschenke ontrangen. Hoewel ik daaraan niets heb, daar ik geen woord Russisch ken, stel ik de attentie op hoogen prijs.

Jac. M. Vaz Dias.

Literaturo

de la lingvo internacia Esperanto

ĝis Aŭgusto 1896.

- [1]. *D-ro Esperanto*. Meĵdunarodni Jazik. Predislovie i Polni Uĉebnik. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono rusa] 40 centimoj.
2. — *Jezyk Miedzynarodowy. Przedmowa i Podrecznik Kompletny*. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono pola] 40 cent.
3. — *Langue Internationale. Préface et Manuel Complet*. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono franca] 50 cent.
4. — *Internationale Sprache. Vorrede und Vollständiges Lehrbuch*. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono germana] 50 cent.
5. *R. Geoghegan*. Dr. Esperanto's International Language. Introduction and complete Grammar. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono angla] 50 cent.
6. *D-ro Esperanto*. Malgranda vortaro de la lingvo Esperanto, por Rusoj 8 cent.
7. -- — por Poloj 8 cent.
8. — — por Francoj 8 cent.
- [9]. — — por Germanoj 8 cent.
10. — — por Angloj 8 cent.
11. *D-ro Esperanto*. Dua Libro de l' Lingvo Internacia [verkita en la lingvo Esperanto] 65 cent.
- [12]. — Aldono al la Dua libro de l' lingvo internacia [en Esperanto] 20 cent
- [13]. *Hanez*. Safah aĉath lekulanu. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono hebrea] 50 cent.
14. *A. Grabowski*. La Neĝa Blovado, Rakonto de Puŝkin [en Esperanto] 40 cent.

15. *L. Einstein.* La lingvo internacia als beste Lösung des internationalen Weltsprache—Problems. Vorwort, Grammatik und Stil nebst Stammwörter-Verzeichniss 1 fr. 25 cent.
16. *N. N. Rusa* traduko de la "Dua libro de l' lingvo internacia" 65 cent.
17. *D-ro Esperanto.* Plena vortaro rusa-internacia 2 fr. 50 cent.
18. *N. N. Rusa* traduko de la "Aldono al la Dua libro" 25 cent.
19. *A. Grabowski.* La Gefratoj, komedio de Göthe [en Esperanto]. 40 cent.
20. *L. Einstein.* Weltsprachl. Zeit- und Streitfragen. Volapük und Lingvo Internacia 65 cent.
21. *D-ro Esperanto.* Meza vortaro internacia-germana 65 cent.
- 22.* *Henry Phillips, Jr.* An Attempt towards an International Language by Dr. Esperanto, translated by Henry Phillips Jr., a secretary of the American Philosophical Society. Together with an english-international vocabulary compiled by the translator 1 fr. 25 cent.
- [23]. *Hanez.* Lernolibro de la lingvo Esperanto. Eldono hebrea-germana 50 cent.
24. *G. Henriclundquist.* Dr. Esperanto's Internationelt Språk. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono sveda] 50 cent.
- [25]. *A. Demonget.* Internacia ou Volapük? 65 cent.
26. *E. de Wahl.* Vortaro Esperanto-hispana 8 cent.
- [27]. *G. Henriclundquist.* Vortaro Esperanto-sveda 8 c.
- [28]. *Klubo Nürnbergga.* La lingvo internacia. Vollständiger Lehrgang der internationalen Sprache nebst Wörterbuch zum Gebrauche für Deutsche 65 cent.
- 29.* *R. Libeks.* Starptautiska Valoda [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono latva (Lettisch)] 1 fr. 50 cent.
80. *E. de Wahl.* Princino Mary, rakonto de Lermontov [en Esperanto] Kajero n:o 1 65 cent.

31. *Adresaro de la Esperantistoj*, Kajero n:o 1 25 cent.
32. *Marietta Frollo*. Vortareto Esp.-rumana 8 cent.
- 33.* *Chr. Nielsen*. Lærebog til det internationale Esperantosprog. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono dana] 65 cent.
- 34.* *M. S. Bogdanov*. Pulen učebnik za svetski ut jazik. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono bulgara] 1 fr. 25 cent.
- 35.* *Dr. D. Marignoni*. Esperanto ossia la più pratica delle lingue internazionali. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono itala] 65 cent.
- 36.* *J. Rodriguez Huertas*. Gramática de la Lingvo Internacia del Doctor Esperanto. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono hispana] 50 cent.
- 37.* *A. Grabowski*. Kondukanto internacia de l' interparolado; kun modeloj de leteroj [en Esperanto] 75 cent.
- [38]. *A. Zinovjev*. Mejdunarodni jazik "Esperanto".
- 39.* *Fr. Vl. Lorenc*. Uplná učebnice mezinarodni reči dra. Esperanta. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono bohema] 65 cent.
- [40]. *D. Gurevič*. Sefer hamilim Esperantis. [Vortareto hebrea-esperanta] 50 cent.
- [41]. *L. Zamenhof*. Vsemirni jazik Esperanto. Polni učebnik s. 2 slovarjami. [Poŝa lernilo de la lingvo Esperanto por Rusoj] 25 cent.
- [42.] *Wörterbuch* der internationalen Esperanto-Sprache. Deutsch-Internationaler Theil. Meza vortaro germana-internacia 65 cent.
- 43.* *Die Weltsprache Esperanto*. Vollständiges Lehrbuch nebst 2 Wörterbüchern. [Poŝa lernilo de la lingvo Esperanto por Germanoj] 25 cent.
- 44.* *A. Grabowski*. La Nova Jaro, de Boleslav Prus. Janko Muzikanto, de H. Sienkiewicz [en Esperanto] 50 cent.
- [45]. *Ludwig Meier*. Vollständige Methodische Grammatik, Formenlehre und Syntax der Internat. Sprache Esperanto 50 cent.

- 46.* *V. V. de Majnov.* Renaskita Manfred, dramo en tri aktoj, de K. R. [en Esperanto] 65 cent.
- 47.* *A. Dombrowski.* Lingvo internacia de D-ro Esperanto, eldono litova. Mokintuve terptautiskos kalbos D-ro Esperanto 40 cent.
- [48]. *V. B.* Parolo pri la lingvo Esperanto en la Muzik-Muzika-Drama Societo 8 cent.
- 49.* *I. Lojko.* 50 Elektitaj Fabloj de Ezopo [en Esperanto] 50 cent.
- [50]. *V. L. Kravcov.* Vsemirnoje djelo.
- 51.* *C. Adelsköld.* "L'Espero", himno de Esperanto (muzikaj notoj) 75 cent.
- [52]. *R. Geoghegan.* The Universal language Esperanto. Complete Instruction Book with two Vocabularies 30 cent.
- 53.* *L. de Beaufront.* Manuel complet de la langue Internationale Esperanto avec double vocabulaire 50 cent.
- 54.* *Regularo* de la societo "Espero" 20 cent.
- 55.* *G. H. Backman.* Fullständig lärobok i världsspråket "Esperanto", jemte två ordböcker 85 cent.
- [56].* "Esperanto". Mejdunarodnij jazik, predislovie i polni učebnik. 15 cent.
- 57.* *J. H. Ferreira.* A lingua universal "Esperanto". Methodo completo contendo dois vocabularios. [Lernilo de la lingvo Esperanto. Eldono portugala] 30 cent.
- 58.* *Dr. K. G. Klaresino.* Azbuka original 65 cent.
59. *Novaj Esperantistoj.* Serio XII. 10 cent.
- 60.* *E. Neumark.* La libro Ruth, el la Biblio [en Esperanto] 25 cent.
61. *L. de Beaufront.* Langue internationale Esperanto. Introduction et Manuel 15 cent.
62. *Novaj Esperantistoj.* Serio XIII. 10 cent.
- 63.* *A. Grabowski.* La Liro de la Esperantistoj [en Esperanto] 1 fr. 50 cent.
64. *L. Zamenhof.* Universala vortaro de la lingvo internacia Esperanto (en ses lingvoj) 1 fr.
65. *Novaj Esperantistoj.* Serio XIV. 10 cent.

- 66.* *B. G. Jonsson.* Lärobok med fullständig esperantisk-svensk ordbok 65 cent.
- 67.* *L. de Beaufront.* Preĝareto por Katolikoj [en Esperanto] 45 cent.
- 68.* *Uppsala Esperantoförening.* Svensk-esperantisk ordbok 65 cent.
- 69.* *Dr. Diodono.* Vsemirno meĉtanie 20 cent.
- [70.] *Uppsala Esperantoförening.* Läsöfningar i Esperanto 40 cent.
71. *L. Zamenhof.* Hamleto, tragedio de V. Ŝekspir [en Esperanto] 2 frankoj.
72. *L. Zamenhof.* Ekzercaro de la lingvo internacia Esperanto 75 cent
- 73.* *V. Devjatnin.* Demono. Orienta rakonto de M. Lermontov [en Esperanto] 1 franko.
74. *L. Zamenhof.* Granda vortaro germana-esperanta. Folio 1:a 25 cent.
75. *V. Devjatnin.* Boris Godunov, dramo de Puŝkin [en Esperanto] 1 fr. 25 cent.
76. *A. Kofman.* Iliado, poemo de Homero. Kanto I —IV [en Esperanto] 1 fr. 80 cent.
77. *L. Zamenhof.* Mejdunarodni jazik Esperanto. Polni učebnik s predisloviem i dvumja slovarjami [lernilo kun antaŭparolo kaj 2 vortaroj por rusoj] 40 cent.
78. *W. Waher.* Esperanto-eesti sonastik [Vortaro esperanto-esta] 50 cent.
79. *N. Kuŝnir.* Aŝik-Kerib, rakonto de Lermontov [en Esperanto] 40 cent.
80. *I. Lojko.* Dio ĉiam veron vidas. Rakonto de L. N. Tolstoj [en Esperanto] 25 cent.
- 81.* *Otto W. Zeidlitz.* La literaturisto kaj lia fianĉino. Rakonto de Emelie Flygare-Carlén [en Esperanto] 65 cent.
- 82*. *H. Popov.* Polen učebnik po vsemirnij jazik Esperanto [lernilo kun du vortaroj por bulgaroj] 1 fr. 50 cent.
83. *Adresaro de Esperantistoj.* Serio XVI 50 cent.

84. *N. Borovko*. Ŝtona gasto, dramo de Puŝkin [en Esperanto] 50 cent.
85. *L. Zamenhof*. Kratkia svjedenia o mejdunardonom jazikje Esperanto [verko n:o 86 en lingvo rusa] 5 cent.
86. *L. de Beaufront*. Petite brochure sur la langue internationale Esperanto 5 cent.
- 87.* *V. Gernet*. Fantomoj, fantazio de Vladimir Korolenko 90 cent.
88. *J. Wasniewski*. O jezyku miedzynarodowym Esperanto [= N:o 86 en lingvo pola] 5 cent.
89. *W. T.* Kurze Mittheilung über die internationale Sprache Esperanto [= N:o 86 en germana lingvo] 5 cent.
90. *L. de Beaufront*, kaj aliaj. Traduko de la Ekzercaro [n:o 72] en lingvoj franca, rusa kaj pola 50 cent.
91. *V. Langlet*. Esperanto, ett korrespondens- och turistspråk [= N:o 86, en lingvo sveda] 5 cent.
92. *A. Burenkov*. Unua Brandfaristo, dramo de L. Tolstoj [en Esperanto] 50 cent.
93. *N. Kazi-Girej*. Kvar tagoj. Attalea princeps. Du rakontoj de V. Garŝin [en Esperanto] 65 cent.
- 94.* *A. Kofman*. Kain, poemo de Byron [en Esperanto].
- 95.* *A. P. Nylén*. Lärobok i det internationella språket Esperanto, med exempel och öfningar. 65 cent.
96. *Dr. Costa e Almeida*. Portugala eldono de n:o 86. 5 cent.
97. *Jac. M. Vaz Dias*. Holanda eldono de n:o 86. 5 cent.
98. *R. Geoghegan*. Angla eldono de n:o 86. 5 cent.
99. *Jozé Tapia*. Hispana eldono de n:o 86. 5 cent.
100. *Dr. D. Marignoni*. Itala eldono de n:o 86. 5 cent.
(98. 99, 100 eliros en venonta tempo.)

Aan hen die zeer spoedig de "Esperanto", taal willen leeren, bevelen wij aan uit de hierbij afgedrukte lijst der boekwerken № 2, 58, 64, 72, 90 en 79.

Alle boeken over het "Esperanto" kan men ontvangen van Dr. Zamenhof te Grodno, Rusland.

Men kan betalen in de munt van zijn eigen land of ook met postzegels; deze laatste evenwel kunnen wij slechts voor $\frac{3}{4}$ van hunne werkelijke waarde in rekening ontvangen.

Voor franco toezending betaalt men 10 % van het bedrag der boekjes. (Bij aankoop van belangrijke hoeveelheden groot rabat.)

Van de werkjes in de lijst met * geteekend is het rabat minder groot.

Rapport.

Ik ondergeteekende vergun, dat personen, die mij willen schrijven en de taal van mijn land niet kennen, voor hun brieven de internationale taal "Esperanto" gebruiken.

(Handteekening)

(Beroep)

De kleine Brochure over de Esperanto taal heb ik ontvangen van

Esperantist te (Land)

(Stad)

 Wij verzoeken ieder die het denkbeeld van een internationale taal goedkeurt en medewerken wil om die te verbreiden, zooveel Exemplaren mogelijk van deze kleine Brochure uit te geven en te verzenden. 10 Exemplaren van deze Brochure worden verzonden voor *f* 0,27⁵.

De beoefenaren van het "Esperanto" die de Brochure verzenden, gelieven in de uitgegeven Exemplaren hun naam op bovenstaand billet zelve in te vullen.

Brieven aan mij gericht gelieve men te adresseeren op de volgende wijze:

(Land)

(Stad)

(Straat en nummer)

(Naam)

TOT SLOT...

Het gaf me wel een zekere ontroering, de eerste keer dat ik dit boekje in de hand had: een lekker ouderwetsogende, heel enthousiaste presentatie van de bijna eindeloze mogelijkheden van een geheel nieuwe taal. De auteur kende z'n Esperanto pas kort, dat zie je zo: ondanks klankovereenkomst, is *koko* (hoen) echt geen *kok* (pag. 4). Maar wat geeft zo'n klein schoonheidsfoutje? De internationale taal was er eindelijk! De wereld lag open!

Aan ons nu de vraag, hoe het hier verder ging. Er is door Nederlandse esperantisten heel hard gewerkt, ontegenzeggelijk. Vooral in de tijd tussen de beide wereldoorlogen hoorde het "grote publiek" vaak over de taal. Christelijke, socialistische, roomse en neutrale verenigingen stonden naast en soms tegenover elkaar. Allemaal met hun eigen bladen, hun eigen landelijke en internationale bijeenkomsten. Toen na de Tweede Wereldoorlog het hoofdkantoor van de Wereld Esperanto Vereniging UEA naar Rotterdam werd overgeplaatst, verwachtten sommige Nederlandse esperantisten dat daarmee de beweging automatisch in een grote stroomversnelling zou komen. Dat bleef echter uit. Het publiek hield zich — en houdt zich nog steeds — grotendeels afzijdig. De meeste mensen denken dat het talenprobleem in de wereld wel opgelost is. Met wat gebroken Engels kom je een eind. Handen- en voetenwerk doet de rest. Zelf noem ik dat *defaitisme*. In 't achterhoofd heeft men nog die moeizame lessen Frans, Duits en Engels van school: regels met rijtjes uitzonderingen, onregelmatige werkwoorden, idioom . . . En ach, wat blijft ervan over? Wat basiskennis Engels. Frans en Duits worden amper meer gelezen. Kijk maar naar het aanbod in de boekwinkels. "En moet ik dan wéér een nieuwe taal erbij leren — Esperanto? Mij te vermoeiend!" Dat lijkt, vaak onbewust, de reactie.

En toch. Men is verder gegaan. Cursussen op allerlei plaatsen; landelijke en regionale bladen en blaadjes; ontmoetingen, weekeinden, grotere en kleinere congressen. In Nederland was de TELEAC-cursus met Kees van Kooten en Wim de Bie begin jaren '70 een hele gebeurtenis. Ook

nieuwe literatuur verscheen. Uitgeverij *Stafeto* (op de Canarische Eilanden) gaf richting aan een nieuwe, algehele en wereldwijde bloei. Nieuwe talenten doken overal op. De Koude Oorlog wierp er wel z'n schaduw over, maar kon het niet verhinderen. Thans bloeit onze Esperanto-literatuur — origineel én vertaald — meer dan ooit tevoren.

Sinds 1994 is Esperanto Nederland de vereniging, waarin enkele van de vroegere organisaties zijn opgegaan. Nu de maatschappelijke verzuiling op velerlei gebied zo is afgenomen, zie je dat zelfde in de Esperanto-beweging. Op vele plaatsen zijn lokale clubs actief. Soms worden landelijk rondreizen georganiseerd, zoals onlangs voor de Poolse acteur Jerzy Fornal. Elk jaar is er een landelijk treffen met, naast de officiële vergaderingen, allerlei andere programma-onderdelen. De muziekgroep *Kajto* uit Friesland geeft via optredens in vele landen meer bekendheid aan onze Nederlandse cultuur. In 1987 verscheen een anthologie Nederlandse poëzie van Bredero en Hooft tot Gerard Reve in prachtige Esperanto-vertalingen, een passend cadeau voor het 100-jarige Esperanto als volwaardige literaire taal. En hoeveel mensen er jaarlijks een heerlijke vakantie beleven dankzij vrienden, die ze via de internationale taal hebben leren kennen, is werkelijk niet te schatten. Kortom: de taal leeft volop.

Esperanto leren impliceert je verzetten tegen pessimisme. Culturele eigenheden hebben waarde, en dat mag je best tonen. Internationaal biedt zo'n neutrale taal bescherming tegen een al te grote invloed van slechts één bepaalde cultuur. Positief gezegd geeft Esperanto je vele en vaak diepgaande vriendschappen, in alle delen van onze steeds kleiner wordende wereld. Echt iets om aan mee te doen!

GERRIT BERVELING